

EUROPOS SAJUNGOS PILIEČIAMS GYVENANTIEMS JUNGTINĖJE KARALYSTĖJE – JŪSŲ TEISĖS PRIEŠ IR PO „BREXIT“

EU
CITIZENS
RIGHTS
PROJECT
SCOTLAND

2016 metais, Birželio mėnesį, Jungtinėje Karalystėje vykusiam referendume, buvo nubalsuota už išstojimą iš Europos Sąjungos. Ši išstojimo kampanija yra sutrumpintai vadinama „Brexit“, kurios pilna reikšmė yra „Britiškas išėjimas“ (angl. „British Exit“).

JK iš ES planuoja išstoti 2019 m. Kovo 29 dieną, ši data kitaip dar vadinama – „Brexit Diena“ (angl. „Brexit Day“). Šiuo metu vykstančios derybos tarp Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos nulems išstojimo sąlygas ir ateities santykius.

ES piliečių gyvenančių Jungtinėje Karalystėje teisės yra svarbi dabartinių derybų dalis. Šio informacinio leidinio tikslas yra visapusiškai paaiškinti kas vyksta šių derybų metu ir ką tai gali reikšti ES piliečiams gyvenantiems JK.

Kokia yra dabartinių ES ir JK derybų reikšmė Europos Sąjungos piliečiams?

Šiuo metu esamos ES piliečių teisės išlieka nepakitusios. Žadama, jog šios teisės nepakis iki oficialios išstojimo datos, kitaip dar vadinamos „Brexit Dienos“ (angl. „Brexit Day“). Kas įvyks po – priklausys nuo vykstančių derybų. Minėtos derybos tarp Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos yra vystomos trimis pakopom.

Pirma pakopa yra „išstojimo“ arba „atsitraukimo susitarimas“ (angl. „withdrawal agreement“), kuris nulems kaip JK paliks ES. Abi šalys turi priėti prie „bendro nutarimo“ (angl. „Common understanding“) sprendžiančio kokias teises „atsitraukimo sutarimas“ suteiks ES piliečiams Jungtinėje Karalystėje po „Brexit Dienos“. Šis informacinis leidinys detaliai paaiškina apie ES piliečių teises nulemtas „bendro nutarimo“. Tačiau, šios teisės oficialiai įsigalios tik tada, kuomet JK ir ES nuspręs ir patvirtins pilną bei galutinį „atsitraukimo susitarimą“.

Antra pakopa yra apibrėžiama kaip „pereinamasis“ (angl. „transition“) arba „vykdomasis“ (angl. „implementation“) periodas po „Brexit Dienos“. ES ir JK nutarė jog šis periodas tęsis iki 2020 m. gruodžio pabaigos. Periodo metu, ES piliečiams, atvykusiems į JK prieš „Brexit Dieną“, bus suteiktos „atsitraukimo susitarimo“ metu nuspręstos teisės. JK sutiko, jog visi ES piliečiai, šiuo metu gyvenantys ar naujai atvykę į JK, „pereinamuoju“ laikotarpiu, galės naudotis dabartinėmis ES piliečiams taikomomis laisvo judėjimo ir gyvenimo teisėmis.

Trečios pakopos metu bus priimtas sprendimas dėl ilgalaikių ES ir JK tarpusavio santykių po „pereinamojo“ arba „vykdomojo“ laikotarpio. Tiems ES piliečiams, kurie atvyks į JK iki „pereinamojo“ laikotarpio pabaigos, į šį ilgalaikį sprendimą bus įtrauktos teisės, kurios bus suteiktos priimant „išstojimo sutarimą“. Tačiau, dar dabar nėra nuspręsta kokias teises turės ES piliečiai, kurie atvyks po „pereinamojo“ laikotarpio pabaigos.

Kokias teises „išstojimo“ arba „atsitraukimo sutarimas“ suteiks Europos Sąjungos piliečiams gyvenantiems Jungtinėje Karalystėje?

Iki „pereinamojo“ periodo pabaigos, ES piliečiai turės visas esamas teises. Tačiau, norint likti JK kaip nuolatiniam gyventojams po „pereinamojo“ laikotarpio pabaigos, Europos Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turės gauti „įsikūrusiojo statusą“ (angl. „settled status“). Daugiau informacijos kaip gauti „įsikūrusiojo statusą“ rasite JK vyriausybės internetiniame puslapyje: (<https://goo.gl/rc5XCn>)

Tam, jog galėtumėte gauti „įsikūrusiojo statusą“ JK, jūs turite būti:

- > ES pilietis arba ES piliečio šeimos narys
- > Gyvenęs/Gyvenusi JK bent 5 metus be pertraukų („nuolatinė rezidencija“ (angl. „continuous residence“))
- > Pradėjęs/Pradėjusi gyventi JK iki 2020 m. gruodžio 31 dienos

Jei jūs gyvenote JK mažiau negu 5 metus, jūs galite įgauti „iki-įsikūrusiojo statusą“ (angl. „Pre-settled status“).

Jei nesate ES pilietis, turėsite įrodyti jūsų legalų santykį su ES piliečiu gyvenančiu JK.

Nuolatinė rezidencija“ reiškia, kad jūs gyvenote Jungtinėje Karalystėje ne mažiau negu 6 mėnesius be pertraukos, kiekvienais metais per minėtą 5 metų laikotarpį, išskyrus:

- > Dėl svarbios priežasties (pavyzdžiui, dėl darbo ar mokslų) vieną periodą besitęsianti iki 12 mėnesių
- > Privalomos karinės tarybos

Jeigu jūs negyvenote nuolatos JK, 5 metų laikotarpyje, vietoje „įsikūrusiojo statuso“ įgysite „iki-įsikūrusiojo statusą“.

„Iki-įsikūrusiojo statusas“ reiškia, kad jūs galite likti JK ateinančius 5 metus. Jūs čia galite gyventi ir mokytis, taip pat, kaip ir anksčiau, turėsite galimybę naudotis valstybės skiriamomis lėšomis ir parama.

Po 5 metų nuolatinės rezidencijos JK, jūs galite rašyti paraišką gauti „įsikūrusiojo statusą“.

Jeigu norite jog jūsų vaikas gautu „įsikūrusiojo statusą“, turite pateikti paraišką savo vaiko vardu, nebent jūsų vaikas jau yra JK pilietis.

Jeigu jūs esate reikalavimus atitinkantis kandidatas „įsikūrusiojo statuso“ gavimui, jūsų vaikas, kuriam yra mažiau negu 21 metai, taip pat yra atitinkantis kandidatas, netgi jei jis/ji atvyko į JK po 2020 m. gruodžio 31 dienos.

Jeigu jūs susilauksite vaiko po „įsikūrusiojo statuso“ įgavimo, jūsų vaikas, gimęs JK, automatiškai taps Didžiosios Britanijos piliečiu. Šiuo atveju, jums nereikės pateikti paraiškos vaiko „įsikūrusiojo statuso“ gavimui.

Jeigu jūs gyvenate užjūrio šalyse ir jūsų šeimos narys, kuris yra ES pilietis, gyvena JK, ir jeigu jūs neatvykote gyventi į JK iki 2020 m. Gruodžio 31 dienos, jūs galite pateikti paraišką atvykti pas šį pilietį po minėtos datos su šiomis sąlygomis:

> Jūsų šeimos narys yra atitinkantis reikalavimus kandidatas ir jūsų giminytės/santuokinis ryšys egzistavo prieš 2020 m. Gruodžio 31 dieną

> Jūs esate artimas šeimos narys, pavyzdžiui – sutuoktinis/ė, civilinis partneris/ė, išlaikomas vaikas arba anūkas/ė ir išlaikomi tėvai ar seneliai

Neabejojama, jog „bendro nutarimo“ dėl piliečių teisių priėmimas tarp JK ir ES, didelei daliai ES piliečių suteiks teises, panašias į šiuo metu egzistuojančias JK, remiantis ES teisės aktais. Tačiau, šios teisės neišliks nepakitusios, ir vis dar lieka daug neišaiškų detalių susijusių su galutiniu sprendimu. Šioje Informacinio lankstinuko dalyje bandoma atsakyti dažnai užduodamus klausimus:

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI:

1. Ar šios teisės ES piliečiams gyvenantiems JK yra jau garantuotos?

Ne. Jos bus garantuotos tik kaip „išstojimo susitarimas“ bus nuspręstas ir įtvirtintas.

2. Kas būtų jeigu bendras „Brexit sprendimas“ (angl. „Brexit deal“) ir susitarimas dėl ES piliečių teisių nebūtų priimtas?

Šiuo metu niekas negali pasakyti. Vienu kraštutiniu atveju, jei nebūtų priimta jokių sprendimų dėl ES piliečių teisių, ES piliečiai neturėtų jokių teisių likti JK po „Brexit“ įsigaliojimo datos. Tokiu atveju, ES piliečiai turėtų tokias pačias galimybes likti JK kaip ir piliečiai iš kitų šalių. Kitu kraštutiniu atveju, JK gali nuspręsti ES piliečiams suteikti teisę likti, kurią piliečiai atvykę į JK jau yra gavę pagal piliečių teisės susitarimą.

3. Jeigu bendras „Brexit“ sprendimas bus priimtas, ar nutarimas dėl piliečių teisių įsigalios iki 2019 m. Kovo 29 dienos?

Nebūtinai. Legaliai yra įmanoma, jog JK ir ES priims sprendimą palikti ES anksčiau negu 2019 m. Kovo 29 dieną, tačiau ši galimybė nėra tikėtina. Taip pat, JK ir ES gali priimti sprendimą, jog JK liks ES po 2019 m. Kovo 29 dienos, pavyzdžiui, jeigu derybos tarp JK ir ES neįvyktų iki nustatyto laikotarpio. Galiausiai, JK yra politikų ir kampanijos dalyvių, kurie norėtų nutraukti „Brexit“ derybas apskirtai. Šiuo paskutiniu atveju – ES piliečių teisės liktų nepakitusios.

4. Susitarime yra kalbama apie „teisėtus“ ES piliečius JK. Ką tai reiškia?

„Bendras nutarimas“ (angl. „Common understanding“) tarp JK ir ES saugo ES piliečių teises laisvai judėti ir gyventi pagal ES įstatymus. Teisėta gyvenamoji vieta priklauso nuo to ar ES piliečiai ir jų šeimos nariai gyvena JK atsižvelgiant į ES įstatymų nustatytas sąlygas.

5. Kokia yra padėtis tų ES piliečių, kurie yra susituokę ar sukūrę partnerystę su JK piliečiu?

„Bendras nutarimas“ tarp JK ir ES garantuoja, jog nepaisant sutuoktinių ryšių su JK piliečiu, visi ES piliečiai, kurie atitinka įsikūrimo JK sąlygas atsižvelgiant į ES įstatymus, yra apsaugoti. „Bendras nutarimas“ taip pat netrukdo JK įtraukti tuos asmenis, kurie gyveno JK teisėtai, bet ne pagal ES sąlygas. Tai galioja JK piliečių sutuoktiniams/ partneriams, turintiems teises pagal JK taisykles dėl JK piliečių šeimos narių įstatymų. Jeigu JK nuspręs nepriimti šių ES piliečių į „išstojimo susitarimą“, šie piliečiai turės galimybę pasilikti JK atsižvelgiant į JK vidaus teisės aktus, liečiančius Didžiosios Britanijos piliečius ir jų šeimos narius

6. Kaip „Brexit“ įtakos ES piliečius ar jų šeimos narius gavusius „neribotą teisę pasilikti“ (angl. „Indefinite leave to remain“)?

Dauguma ES piliečių ir jų šeimos narių, šiuo metu gyvenančių JK, yra įsikūrę pagal ES laisvo judėjimo teisės aktus. Tačiau tie, kurie yra gavę „neribotą teisę pasilikti“ iš JK ir vis dar turi galiojantį „neribotos teisės pasilikti“ dokumentą, galės likti JK ir jiems nereikės pateikti paraiškos „įsikūrusiojo statuso“ įgavimui. JK vyriausybės internetiniame puslapis šiems asmenims rašoma:

„Jeigu jūs jau esate gavę „neribotą teisę pasilikti“, ši teisė nebus įtakota JK išstojimo iš ES. Tačiau, „įsikūrusiojo statusas“ suteiks jums geresnes sąlygas ir, jeigu norėtumėte, jūs galėtumėte pakeisti „neribotą teisę pasilikti“ į „įsikūrusiojo statusą“ nemokamai. Jeigu nesate ES pilietis, jūs turėsite pateikti dokumentus įrodančius jūsų šeimos ryšius su ES piliečiu gyvenančiu JK“.

7. Kas įvyks su mano žmogaus teisėm?

Nors JK ir ruošiasi palikti ES, JK liks Europos Žmogaus Teisių Konvencijos narė ir JK Žmogaus Teisių Aktas pagal 1998 m. nutarimą liks galiojanti įstatymo nuostata. Todėl, ES piliečiai gyvenantys JK po „Brexit“ įsigaliojimo, vis dar turės tas pačias teises suteiktas minėto įstatymo.

8. Kaip ES piliečiai galės įgauti „įsikūrusiojo statusą“?

Į šį klausimą JK vyriausybė plačiau atsako savo internetiniame puslapyje, kuriame yra paaiškinama kaip JK vyriausybė planuoja įgyvendinti „bendrą nutarimą“ ir kaip ES piliečiams teikti paraiškas „įsikūrusiojo statusą“ gavimui. Internetiniame puslapyje yra rašoma:

Kai teiksite paraišką „įsikūrusiojo statusui“ gauti, jums reikės pateikti dokumentus įrodančius:

- > Jūsų tapatybę
- > Jūsų gyvenamąją vietą, nebent jeigu jūs turite nuolatinio gyvenimo dokumentą arba galiojančią „neribotą teisę pasilikti“
- > Jeigu jūs esate ne ES valstybių pilietis, jūsų giminybę ar santykį su ES piliečiu gyvenančiu JK

Jums reikės galiojančio paso arba nacionalinės asmens tapatybės kortelės. Jeigu jūs esate ne Europos Sąjungos pilietis, jums reikės galiojančio paso arba biometrines rezidentų kortelės.

Kai teiksite paraišką, jūs galėsite pasirinkti vieną iš variantų:

- > Nuskenuoti savo nacionalinę asmens tapatybės kortelę naudojant „Android“ išmanųjį telefoną arba planšetinį kompiuterį
- > Nusiųsti savo dokumentą paštu

Jums taip pat reikės įkelti neseną savo veido fotografiją. Jūs galite duoti leidimą Britanijos vidaus reikalų ministerijai (angl. „Home Office“) tikrinti jūsų HMRC duomenis, įrodančius jūsų gyvenamąjį laikotarpį JK.

Jums gali reikėti pateikti dokumentus, įrodančius jūsų gyvenamąją vietą (pavyzdžiui – P60 formą), atlyginimo lapelius (angl. „Payslips“), banko išduotas pažymas, sąskaitas už komunalinius mokesčius.

Jūs galėsite pateikti nuskenuotas šių dokumentų kopijas internetinėje paraiškos formoje.

Jeigu jums yra 16 metų ar virš, paraiškos mokestis bus 65 Britanijos svarai, jeigu jums yra mažiau negu 16 metų - 32,50 Britanijos svarai.

Paraiška bus nemokama jeigu:

- > Jūs turite galiojančią „neribotą teisę pasilikti“ arba galiojantį nuolatinio gyvenimo dokumentą
- > Jūs teikiate paraišką perėjimui iš „iki-įsikūrusiojo statuso“ į „įsikūrusiojo statusą“
- > Jūs esate vietinės valdžios globojamas vaikas

JK vyriausybė tikisi, jog ES piliečiai galės teikti paraiškas nuo 2018 metų pabaigos. Taip pat, buvo pažadėta, jog Britanijos vidaus reikalų ministerija padės užtikrinti, kad paraiškos nebūtų atmetamos dėl paprastų klaidų ar praleidimų. JK vyriausybė paskelbė:

Tam, kad žmonės turėtų pakankamai laiko teikti paraiškas, sistema bus atidaryta iki 2021 m. Birželio 30 dienos. Šiuo laikotarpiu jūsų teisės JK bus saugomos. Jeigu jūs pateiksite paraišką, tačiau neišgirsite atsakymo iki minėtos datos, jūs įgausite teisę gyventi JK iki kol sprendimas bus priimtas.

(Airijos piliečiams gyvenantiems JK nereikės teikti paraiškos „įsikūrusiojo statuso“ gavimui, tačiau jie taip pat galės teikti paraišką jeigu panorės. Airijos piliečiai pasiliks esamas teises gyventi, dirbti, mokytis, naudotis socialiniu draudimu ir viešosiomis paslaugomis JK.)

Derybos tarp JK ir ES dėl „Brexit“ sąlygų yra nebaigtos. Be to, pilietybės ir imigracijos įstatymai dažnai yra labai sudėtingi. Šis informacinis leidinys apima tik bendras šių derybų kryptis. Jis detaliai nepaaiškina JK ir ES pilietybės teisės aktų.

Europos Komisijos išleistame Klausimų ir Atsakymų dokumente jūs galite rasti daugiau informacijos apie „bendrą nutarimą“ tarp JK ir ES bei šio nutarimo įtaką pilietybės teisėms, dokumento nuoroda: (<https://goo.gl/W9V7fg>).

Jeigu jūs norėtumėte gauti daugiau informacijos ar patarimų kaip „Brexit“ įtakos jūsų individualų statusą JK, jūs galite kreiptis į reglamentuotą imigracijos patarėją ar advokatą. Patarėjų sąrašą galite rasti čia: (<https://goo.gl/htFrhC>).

Advokatų ir teisės centrus galite rasti čia: (<https://goo.gl/mjxQi9>). Kai kurie advokatai ar patarėjai jums gali suteikti nemokamą informaciją, tačiau dauguma jų paslaugų yra mokamos. Prieš kreipdamiesi jūs galite paklausti ar jums reikės mokėti už jų patarimus bei paslaugas.

Daugiau informacijos apie pagrindines JK imigracijos taisykles galite rasti Piliečių Konsultavimo (angl. „Citizens’ Advice“) internetiniame puslapyje čia: (<https://goo.gl/s4Kfze>). Šiame internetiniame puslapyje jūs galite rasti daug naudingų patarimų, įskaitant vartotojų teises, darbininkų teises, teises į būstą, sveikatos priežiūrą ir lengvatas.

www.publicpolicyevents.com

EURightsproject

CitzRights

info@publicpolicyevents.co.uk

Šis informacinis leidinys yra ES piliečių teisių projektas, inicijuotas viešosios tvarkos renginių. (EU Citizens’ Rights Project Scotland).

Žiniasklaidos partneris: emito.net

Šis projektas yra remiamas Škotijos Migrantų Asociacijos (angl. „Scotland Migrants“), Lenkų Kultūros Festivalio Asociacijos (angl. „Polish Culture Festival Association“), Naujųjų Škotijos Europiečių Asociacijos (angl. „New European Scotland“), Edinburgo ir Lodiano Regiono Lygybės Tarybos (angl. „Edinburgh and Lothian Equality Council“) ir Škotijos Viešosios Tvarkos Centro (angl. „The Center for Scottish Public Policy“). Projektas yra dalinai finansuojamas Europos Komisijos Delegacijos Škotijoje (angl. „The European Commission Office in Scotland“).

emito.net
UK's Polish Community Online

